

Bron: *TvO, Tijdschrift voor Orthopedagogiek*

Door: *Joke Visker*

Vorbij de kaders, *Alexandra van der Hilst*

Vorbij de kaders is een boek, dat het onderwijs vanuit een verrassend perspectief belicht. Het doet een poging om kunst en creativiteit te koppelen aan het onderwijs. Het is een pleidooi om les te geven vanuit verschillende invalshoeken en te werken met het model van de meervoudige intelligentie. Het doet een beroep op de creativiteit van de leerkracht én de leerlingen. En het geeft tal van voorbeelden om je hierbij op weg te helpen.

Aan de uitvoering van het *studieboek* is heel veel aandacht besteed. Het boek bestaat uit 2 delen: Inzichten over leren en Kunst in leren. Elk hoofdstuk begint met een mind map en is snel op te zoeken via een gekleurde bovenbalk die correspondeert met de titel in de inhoudsopgave. De kernvraag die in het hele boek terug komt is: hoe bereik je dat een kind met hart en ziel bezig is met leerstof en op welke manier maakt het zich die leerstof het makkelijkst eigen?

In hoofdstuk 1 wordt de werking van onze hersenen in vogelvlucht uitgelegd, waaronder de verschillen tussen het linkerbrein denken en het rechterbrein denken. De manier waarop we informatie opnemen, verwerken en weer oproepen komt aan de orde. Ook andere aspecten die meespelen bij het leerproces krijgen aandacht: de invloed van emotionele ervaringen en de state of mind waarin de leerling verkeert. Het aanbieden van leerstof in een betekenisvolle context, en het belang van beweging en variatie in leeractiviteiten worden onderstreept.

In hoofdstuk 2 wordt informatie gegeven over de verschillende manieren waarop kinderen leren. De 8 soorten van meervoudige intelligentie (linguïstisch/verbaal, logisch/mathematisch, lichamelijk/kinesthetisch/motorisch, visueel/ruimtelijk, auditief/muzikaal, interpersoonlijk, intrapersoonlijk en natuur) worden beschreven en als toevoeging worden onder andere de twee vormen van leerstijlen genoemd (vanuit het totaal of stap voor stap). Het hoofdstuk eindigt met een mind map van de meervoudige intelligentie in beeld én in woorden, hiermee inspelend op de verbale en visuele voorkeur, gevolgd door een mind map per intelligentie. Voor elke intelligentie is een kaart met kenmerken gemaakt die je kunt kopiëren voor gebruik in de klas. Het hoofdstuk wordt afgesloten met voorbeelden uit de praktijk. Hoofdstuk 3 gaat over het creëren van een krachtige leeromgeving. Hierbij speelt onze onbewuste waarneming een belangrijke rol. De inrichting van de ruimte is mede bepalend voor wat we in ons opnemen (kleur, inrichting van de ruimte). Aspecten van een krachtige leeromgeving zijn o.a het prikkelen van de nieuwsgierigheid en de waarneming via verschillende kanalen (kijken, horen, doen, materiaal aanraken). Ook spelen psychologische en fysiologische factoren een rol. De VAK-aspecten (visueel, auditief en kinesthetisch) leveren een belangrijke bijdrage aan het in praktijk brengen van meervoudige manieren van leren. Het geheel wordt in een prachtig gekleurd schema nog eens bij elkaar gezet. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een link naar het danstheater en de praktijk. Hoofdstuk 4 gaat over de verschillende manieren van waarnemen en interpreteren. Hier zien we voorbeelden uit de praktijk, zowel in beeldvorm als in verhaalvorm. Er volgt een beschrijving van hoe bepalend waarneming en interpretatie zijn en wat het belang is van neutraal observeren. Het laatste hoofdstuk van dit deel heeft als titel: is nieuw echt nieuw? Is het inzicht om leren te koppelen aan een betekenisvolle context wel zo nieuw of eigenlijk al heel oud? In deel 1 vinden we de inzichten over het leren en de variaties die daarbij mogelijk zijn op een rijtje. Dit deel biedt volop inspiratie en nodigt je uit om eens kritisch te kijken naar de manier waarop je als leerkracht je lessen vormgeeft. Krijgt ieder kind de kans om zich optimaal te ontwikkelen?

Deel 2 is een pleidooi om meer kunst te integreren in het huidige onderwijs. Kunst kan een brug zijn om de linker- en de rechterhersenhelft met elkaar te verbinden. Kinderen krijgen de gelegenheid om vanuit een andere invalshoek met de leerstof aan de gang te gaan. 'Wat de hersenen prettig vinden' is samengevat in een mindmap. Het werken met kunst komt de integratie van beide hersenhelften ten goede. De schrijfster betoogt dat de kerndoelen van het onderwijs losstaan van de gekozen didactiek. Via kunst (dans, drama, muziek, gedichten, verhalen, beelden) worden kinderen uitgenodigd om te scheppen en te beleven. De leergebied overstijgende doelen komen eveneens aan bod (werkhouding, werken volgens plan, gebruik van uiteenlopende leerstrategieën, zelfbeeld, sociaal gedrag, nieuwe media). Kunst wordt hier gezien als een vervoermiddel in leren. In deel 2 staan voorbeelden van activiteiten waarbij de leerstof ingebed is in kunstprojecten. Er wordt een transfer gemaakt van de danswereld naar de onderwijssetting. Dit deel staat vol met tips, zodat je een beeld krijgt van hoe kunst in de klas in de praktijk uitwerkt en welke mogelijkheden het werken met meervoudige intelligentie je biedt. Het boek bevat veel prachtige foto's, die situaties vanuit de praktijk weergeven. In het hele boek komen kleur en beeld terug en is gespeeld met ruimte. De tekst is zo geschreven, dat je kunt instappen waar je wilt.

Naast het studieboek is er een handig, dun activiteitenboek, dat makkelijk los gebruikt kan worden. Daarin staan tal van voorbeelden waarmee je als leerkracht aan het werk kan. Je kunt er ideeën uit putten om je lessen zo in te richten, dat kinderen én jijzelf op een speelse manier optimaal kunnen profiteren van het onderwijs. In hoofdstuk 1, 2 en 4 zijn oefeningen en spelletjes uitgewerkt voor de kinesthetische, auditieve en visuele intelligentie. Hoofdstuk 3, 5 en 6 geven suggesties voor het werken met de inter- en intrapersonlijke intelligentie, vakoverstijgende activiteiten en ontdekkingen in de natuur. Het bevat leuke ideeën om direct mee aan de slag te gaan.

De cd-rom bevat zo'n 150 prachtige natuurfoto's. Ze zijn vrij van copyright en kunnen gebruikt worden tijdens de lessen. Kinderen kunnen hier inspiratie uithalen, leerkrachten kunnen hier hun lessen mee introduceren.

Dit boek levert een waardevolle bijdrage aan het onderwijs. Het maakt je (opnieuw) bewust van de rol die je als leerkracht hebt. Je wordt geprikkeld om vanuit een ongewone invalshoek naar het onderwijs te kijken. Het werken met de VAK-aspecten is iets wat zijn waarde in de praktijk bewezen heeft. Moeilijker is het om op een effectieve manier met de meervoudige intelligenties te werken. En kunst in de klas kan een ideaal blijven omdat je er nog nooit aan begonnen bent. Het mooie van dit boek is dat het gericht is op de praktijk, dat ervaringen gebundeld zijn in verhaal- en beeldvorm. Als Ambulant Begeleider binnen cluster 2 kan ik met dit boek in handen uitleggen wat ik bedoel met het inschakelen van alle zintuigen. Ik kan mijn adviezen onderbouwen met beelden en voorbeelden uit de praktijk. Dit boek nodigt je uit om kinderen ruimte te geven, hun creativiteit aan te boren en het proces van leren met plezier en verwondering te begeleiden. Het daagt je uit om een kunstenaar te laten participeren in de lessen. Het is een inspiratiebron voor leerkrachten en iedereen die met kinderen werkt. Het leert je met een verfrissende blik naar kinderen, kunst en onderwijs te kijken.

Verwondering over onze leerkracht, bewondering voor onze leerkracht

*Studieboek (pag. 295) met cd-rom en activiteitenboek (pag. 72) | Alexandra van der Hilst
Uitgeverij Agiel | Utrecht 2007 | ISBN 978-90-77834-23-7*